

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ:
ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА
ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Харків – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ: ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Колективна монографія

Харків 2021

УДК 330.131

*Рекомендовано Науково-технічною радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(протокол № 13 від 18.11.2021)*

Рецензенти

Отенко В.І., доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Тульчинська С.О., доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Трохимець О.І., доктор економічних наук, професор, Класичний приватний університет.

Сучасні економічні стратегії: інновації, безпека та сталий розвиток: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової, д.е.н., проф. І.В. Колупаєвої, к.е.н., доц. О.В. Мурзабулатової Харків: ХНУРЕ, 2021. 296 с.

ISBN 978-966-659-336-1

Монографію присвячено дослідженню проблем господарювання економічних агентів на всіх рівнях управління та питанням забезпечення економічної безпеки діяльності окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Монографія є результатом теоретичних і практичних досліджень з удосконалення науково-методичного забезпечення функціонування суб'єктів господарювання на мікро- та макроекономічному рівнях.

Монографія базується на матеріалах II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта».

Монографія призначена для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

Відповідальність за зміст та достовірність матеріалів несуть автори. Редакція залишає за собою право не публікувати матеріали, що не відповідають формату видання, а також істотно змінювати зміст текстів за узгодженням з автором. Думка авторів може не співпадати з думкою членів редколегії.

ISBN 978-966-659-336-1

DOI: 10.30837/978-966-659-336-1

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2021

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
-------------------	----------

РОЗДІЛ 1 СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Kolupaeiva I.V., Polozova O.O.

ROLE AND IMPORTANCE OF INFORMATION SYSTEMS IN THE ECONOMY.....	11
---	-----------

Ovsiuchenko Y.V., Peresada O.V.

SYSTEMATIZATION OF THE CREATIVE PROCESS IN MANAGEMENT.....	16
---	-----------

Sheiko I.A., Kurdenko O.V.

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE.....	21
--	-----------

Sheiko I.A., Storozhenko O.V.

GROWTH POTENTIAL OF UKRAINIAN MACHINERY AS A TOOL FOR EXPORT DIVERSIFICATION.....	29
--	-----------

Sheiko I.A., Storozhenko O.V.

IT SECTOR AS A DRIVER OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND INVESTMENT GROWTH IN UKRAINE.....	37
--	-----------

Бабайлов В.К., Мурзабулатова О.В.

РОЗРОБКА ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИКИ.....	44
---	-----------

Геслева Н.В., Пронюк Г.В., Ришко Ю.М.

ПРОГНОЗУВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ НА РИНКУ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	51
--	-----------

Діденко Є.В.

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	60
--	-----------

Костін Ю.Д., Швидкий В.А.

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ.....	69
---	-----------

Лебедева Н.А.

**МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ..... 81**

Мусієнко В.О.

**ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ –
ДЖЕРЕЛО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ..... 88**

Мусієнко В.О., Образкова І.В.

МЕТОДИКА ВИБОРУ ОБ'ЄКТА ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ..... 93

Степанова О.В.

**МЕТОДИКА БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ..... 99**

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Kolupaieva I.V., Abdulsamad Al-Dhabab

**THEORETICAL ASPECTS OF CRISIS MANAGEMENT OF
ENTERPRISES..... 110**

Kolupaieva I.V., Afolabi Ibrahim F.O.

**MODELS OF ACCESSING CRISIS MANAGEMENT IN TERMS OF
COVID-19 PANDEMIC: A FOCUS ON NIGERIAN
ENTERPRISES..... 116**

Kolupaieva I.V., Polozov M.O.

**IMPLEMENTATION OF INFORMATION TECHNOLOGY
MANAGEMENT AT THE INDUSTRIAL ENTERPRISES..... 122**

Pribylnova I.B., Muzychenko A.S.

PRACTICAL APPROACHES TO BUSINESS VALUE ASSESSMENT..... 128

Polozova T.V., Kyslichenko A.P., Mokhammed Rabeakh

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH OF
DIAGNOSTICS OF INNOVATION AND INVESTMENT
POTENTIAL OF THE ENTERPRISE..... 136**

Polozova T.V., Kutsenko Y.A., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad

**THE CONCEPT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC
MECHANISM IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF THE ENTERPRISE..... 142**

Довгопол Н.В., Ізменцева Н.В.

**УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДНОСИНАМИ У
ПРОЄКТНІЙ ГРУПІ..... 151**

Кириї В.В., Водолажченко Д.С.

**ОЦІНКА СПОСОБІВ ВИРШЕННЯ ЗАДАЧІ КОМІВОЯЖЕРА
ЗА УМОВ НЕЧІТКИХ ДАНИХ..... 160**

Полозова Т.В., Бессараб Д.І.

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ НА
ПІДПРИЄМСТВІ..... 165**

Полозова Т.В., Бобко Н.В.

**АЛГОРИТМ ПОБУДОВИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ
МЕРЕЖІ ПІДПРИЄМСТВА..... 172**

Полозова Т.В., Кравченко М.В.

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА..... 178**

Полозова Т.В., Прокопенко В.Ю., Гаджієва Саміра Анар кизи

**ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ
КОМАНДИ ПРОЕКТУ..... 184**

Соколова Л.В., Аль-Фахор Ескндер Суліаман Салти

**ВИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО
СТАБІЛЬНОСТІ..... 191**

Соколова Л.В., Сажнева А.О.

**ТЕОРЕТИЧНА ПЛАТФОРМА ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДІАГНОСТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 201**

Соколова Л.В., Сичова Т.Ю.

**СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНО-ТРУДОВОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО
ФОРМУВАННЯ..... 206**

Тохтаміш Н.І., Книшов Д.С.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ
РЕКЛАМНИХ ЗАХОДІВ..... 214**

РОЗДІЛ 3
БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Peresada O.V., Pribylnov A.O.

ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION.....	221
---	------------

Діденко Є.В., Соломаха І.С., Косінов А.Л.

НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІТ-РИЗИКАМ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	230
--	------------

Кириї В.В., Міщеріна Н.В.

КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	236
---	------------

Кириї В.В., Башкатов В.А.

КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	242
---	------------

Кириї В.В., Фастов М.М.

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	247
--	------------

Колупаєва І.В., Шапошник Б.В., Ткаченко А.Г.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	253
---	------------

Мусієнко В.О., Клименко Д.О., Мандзіна В.І.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	260
--	------------

Полозова Т.В., Обеїд Лара Ходор, Мамедов Руфат Гаїб огли

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	266
---	------------

Полозова Т.В., Сабіров С.С., Сеїдова Г.М.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	272
--	------------

Соколова Л.В., Литвинова А.В.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	281
--	------------

Солодкий В.С.

СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	287
--	------------

Полозова Т.В.,

*д.е.н, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Сабіров С.С.,

*студент,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Сеїдова Г.М.,

*студент,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Світові інтеграційні процеси, що приводять до відкритості і взаємозалежності всього суспільства, своєрідність становлення ринкових стосунків в Україні, нестабільність політичної і економічної ситуації, широкі масштаби протиправних дій організованих злочинних груп у всіх сферах економіки, недосконалість законодавчої бази, постійний ризик – обставини, які є передумовами серйозного розгляду питання забезпечення фінансово-економічної безпеки для кожного суб'єкта господарювання [1, 2].

Підвищення динамічності і невизначеності умов функціонування української економіки вимагають від суб'єктів гнучкості і адаптації до зовнішнього і внутрішнього середовища, яке постійно змінюється внаслідок глобалізації. Стрімкий розвиток ринку і жорстока, іноді недобросовісна конкуренція ще більше ускладнюють ситуацію. Ці несприятливі умови впливають на прийняття вірних і оптимальних рішень, збільшують кількість помилок в управлінні підприємств і в плануванні їх діяльності, перешкоджають ефективному реагуванню компаній на зміни, не дозволяють адекватно оцінити

загрози і небезпеки, поточне положення і потенційні втрати. Тому дослідження фінансово-економічної безпеки та нових підходів щодо розробки і впровадження в практику стратегії забезпечення безпеки дозволили б реалізувати відповідні дії з попередження, нейтралізації та протидії зовнішніх і внутрішніх, постійно виникаючих загроз та були б здатні забезпечити розвиток ефективної і захищеної у всіх аспектах діяльності підприємництва.

Теоретичні основи діяльності щодо забезпечення економічної безпеки розробляли такі вчені, як В. П. Ільчук [1], А. В. Череп, Л. В. Худолей [2], Т. В. Полозова [3], С. М. Шкарлет [4, 5], Т. В. Момот [6], Г. В. Козаченко, С. К. Рамазанов, О. М. Ляшенко, Ю. С. Погорелов, Б. І. Пшик [7]. Проте питання стратегічного управління системою економічної безпеки ще недостатньо досліджено.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо формування стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Стратегія економічної безпеки складається з безлічі дій спрямованих, у першу чергу, на попередження або істотне зниження впливу несприятливих факторів і погроз для успішної діяльності організації на ринку.

Керівники і співробітники служби економічної безпеки повинні добре знати положення своєї організації на ринку і процеси, що відбуваються на ньому. Тільки маючи ясне представлення про реальні і потенційні погрози, можна визначити стратегію економічної безпеки, здатну забезпечити стійке функціонування організації на ринку і досягнення поставлених цілей. Для розробки ефективної стратегії економічної безпеки необхідно, в першу чергу, глибоко вивчити і проаналізувати усі фактори внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, що роблять або можуть у найближчій або віддаленій перспективі зробити негативний вплив на його діяльність.

Стратегія економічної безпеки є складовою частиною загальної стратегії підприємства. Вона складається з попередньо спланованих і ретельно

скоординованих як між собою, так і з загальною стратегією організації спеціальних заходів.

Стратегія економічної безпеки підприємства – це заплановані дії, спрямовані на попередження або зниження впливу на діяльність підприємства негативних внутрішніх і зовнішніх факторів і адекватна оперативна реакція на зміну обстановки і нейтралізацію знову виниклих погроз [1].

Стратегія економічної безпеки – це план управління системою безпеки організації, спрямований на створення сприятливих безпечних умов для досягнення поставлених організацією цілей своєї ринкової діяльності [1].

Вибір конкретної стратегії економічної безпеки означає, що з безлічі реальних і потенційних погроз керівники служби економічної безпеки виділяють найбільш небезпечні для підприємства і намічають конкретні дії щодо протидії їм. Без стратегії економічної безпеки у керівників організації немає глибоко продуманого плану дій по протидії погрозам, що ускладнює або навіть унеможлиблює досягнення бажаних економічних результатів.

План економічної безпеки охоплює всі основні напрямки діяльності організації, у тому числі менеджмент, фінанси, виробництво, маркетинг, наукові дослідження і розробки, кадри, зв'язки зі споживачами і постачальниками, відносини з партнерами і органами державної влади, протидія конкурентам і т.д. Кожному структурному підрозділові організації приділяється своя роль у стратегії економічної безпеки. На відділ економічної безпеки покладається задача по прогнозуванню і виявленню погроз, плануванню і координації діяльності всіх структурних підрозділів організації по протидії негативним факторам зовнішнього і внутрішнього середовища.

Стратегія економічної безпеки складається з двох частин. Перша частина – це попередньо розроблена стратегія економічної безпеки, що є складовою частиною загальної стратегії організації. Друга частина – це реальна стратегія [4].

Запланована стратегія економічної безпеки організації – це заплановані дії, спрямовані на попередження або зниженню впливу на діяльність організації негативних внутрішніх і зовнішніх факторів.

Реальна стратегія економічної безпеки – це заплановані дії по забезпеченню економічної безпеки організації й оперативно внесені в них необхідні виправлення, у випадку виникнення нових погроз для організації.

Таким чином, найважливішим завданням стратегічного управління є не тільки розробка гарної стратегії економічної безпеки, але і її адаптація до ситуації, що змінюється, на ринку.

Стратегія економічної безпеки може бути ефективною за умови, якщо керівники і фахівці служби економічної безпеки організації будуть постійно вивчати процеси, що відбуваються на ринку, і коректувати свою діяльність відповідно до обстановки, що змінюється. Стратегія економічної безпеки повинна максимально враховувати ринкові процеси, здатні створити погрози для діяльності організації; повинна бути динамічною, постійно оновлюватися в залежності від зміни умов діяльності організації на ринку.

Для створення і успішної реалізації стратегії економічної безпеки організації необхідно вирішити такі взаємозалежні задачі [2-4]:

- визначити області погроз і сформулювати стратегічні напрямки діяльності по протидії погрозам;
- на основі загальної стратегії безпеки визначити конкретні напрямки роботи;
- визначити роль і місце кожного структурного підрозділу в системі безпеки організації;
- поставити стратегічні цілі і задачі по забезпеченню безпеки організації;
- організація діяльності по ефективній реалізації обраної стратегії економічної безпеки;
- оцінка зробленої роботи, аналіз рівня безпеки організації і процесів, що відбуваються на ринку;

– внесення коректив у стратегію економічної безпеки і діяльність по її реалізації.

Стратегія економічної безпеки передбачає [1]:

– дії по використанню сучасних технологій забезпечення безпеки (технічні засоби захисту інформаційних систем, матеріальних цінностей і персоналу);

– зусилля по налагодженню і підтримці тісної взаємодії з органами державної влади в діяльності по попередженню економічних злочинів і забезпеченню економічної безпеки;

– своєчасні і адекватні захисні міри проти дій конкурентів і злочинних угруповань;

– постійний збір і аналіз інформації про процеси, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі організації;

– своєчасне виявлення нових погроз і розробка заходів для їхньої нейтралізації або зниження рівня впливу;

– визначення місця і ролі всіх структурних підрозділів організації в побудові загальної системи безпеки;

– постійне інформування та інструктажі керівників і персоналу організації з питань безпеки;

– систему підбора і підготовки співробітників служби економічної безпеки.

Найважливішою задачею стратегічного управління в сфері економічної безпеки є ефективна реалізація прийнятої стратегії. Задача реалізації стратегії економічної безпеки полягає в правильній оцінці її місця в загальній стратегії організації, а також у професійному виконанні в намічений термін усіх запланованих заходів і одержання необхідних результатів.

Робота з реалізації стратегії відноситься до сфери адміністративної діяльності і містить вирішення таких задач [7]:

- створення ефективної структури служби економічної безпеки і підбір персоналу високої кваліфікації;
- виділення необхідних фінансових ресурсів;
- забезпечення сучасними технічними засобами одержання і захисту інформації, а також охорони і захисту персоналу і матеріальних цінностей;
- створення організаційних можливостей для залучення провідних спеціалістів і всього персоналу підприємства до виконання стратегії;
- визначення внутрішньої і зовнішньої політики організації, що забезпечує реалізацію стратегії економічної безпеки.

Забезпечення економічної безпеки – одне з найбільш важливих та складних завдань стратегічного управління.

В умовах нестабільної економіки забезпечувати стабільний розвиток підприємства у довгостроковій перспективі дуже складно і багато в чому залежить від вдало обраної стратегії та вміль її реалізації.

Економічну безпеку варто розглядати як комплекс управлінських та інших заходів, спрямованих на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам та забезпечення стійкої, стабільної та ефективної діяльності підприємства на ринку. Результатом проведення заходів щодо економічного захисту підприємства є його ефективне функціонування в умовах нестабільної економіки. Це досягається у процесі стратегічного управління, в основі якого лежить добре продумана стратегія, що складається із запланованих дій та швидких адекватних рішень з адаптації до нових умов у зовнішньому середовищі. Успішне вирішення задач стратегічного управління в значній мірі залежить від правильного визначення усіх областей зовнішнього середовища, у яких сконцентровані фактори, здатні негативно впливати на діяльність підприємства (рис. 1).

При розробці стратегії організації необхідно враховувати області потенційних загроз економічної безпеки і розробляти конкретні дії по їхній нейтралізації або зниженню рівня негативного впливу [4]. Для цього необхідно

постійно проводити стратегічний аналіз, у ході якого повинні визначатися, пояснюватись і прогнозуватись позитивні чи негативні тенденції у стані зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.

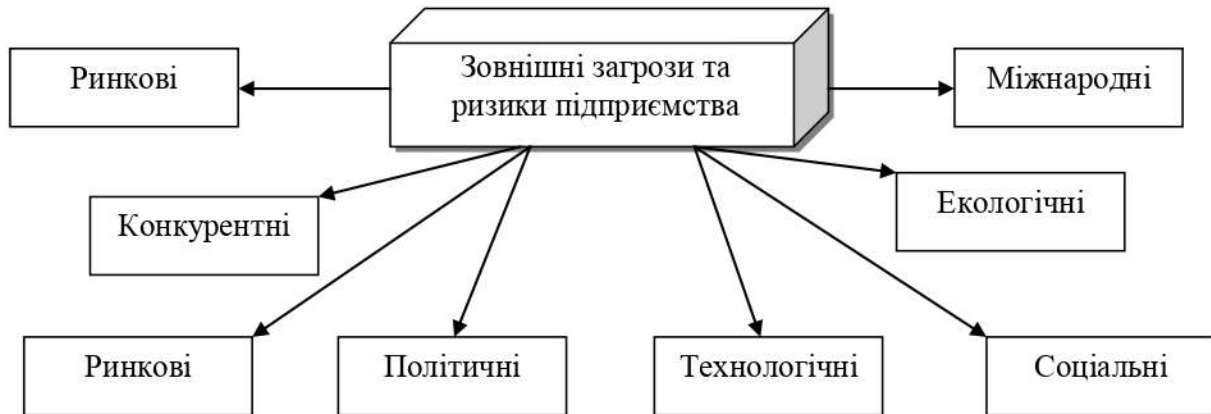

Рисунок 1 – Потенційні зовнішні загрози та ризики підприємства

Джерело: розроблено авторами на основі [1, 4, 6]

Класифікувати загрози економічної безпеки підприємства можна по параметрах запропонованих у таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація загроз економічної безпеки підприємства

Область виникнення загроз	Рівень небезпеки	Ймовірність впливу	Термін впливу	Напрямок впливу	Характер впливу
Зовнішнє середовище	Особливо небезпечні	Реальна	Довгостроковий	Персонал	Прямий
				Керівний склад	
				Фінанси	
				Технології	
Внутрішнє середовище	Небезпечні	Потенційна	Тимчасовий	Екологія	Непрямий
	Можливо небезпечні			Правові аспекти	
				Взаємозв'язок з партнерами	
				Споживачі та клієнти	
				Реклама	

Джерело: розроблено авторами на основі [1, 4, 6]

З метою систематизації роботи по забезпеченню економічної безпеки пропонується до складу стратегії організації, як комплексного планового документа, включати стратегію економічної безпеки, яка повинна висвітлювати такі питання [6]: аналіз організаційно-технічного рівня; забезпечення схоронності відомостей, що складають комерційну таємницю організації; аналіз соціального розвитку колективу; аналіз узгодження планів з параметрами зовнішнього середовища; добування інформації для відпрацювання оптимальних управлінських рішень, розробки ефективної стратегії та своєчасного її корегування; аналіз стану техніки і технологій; аналіз кадрового складу; зв'язок із зовнішнім середовищем; визначення рівня надійності партнерів; аналіз дій конкурентів; вивчення клієнтів, організаційної структури підприємства; організацію фізичної та технічної охорони та захисту будинків, споруд, території та транспортних засобів; аналіз характеристик товарів, що випускаються, їх конкурентоспроможність; аналіз рівня захисту від ворожого проникнення; вивчення рівня загрози першим керівникам та провідним спеціалістам; виявлення слабких позицій організації; прогноз показників конкурентоспроможності товарів організації та основних конкурентів; забезпечення збереження матеріальних цінностей; формування у партнерів та клієнтури сприятливої думки про організацію; систему безпеки організації і здійснення контролю над її діяльністю.

Запропонований склад стратегії економічної безпеки є одним із можливих варіантів. Для кожного конкретного підприємства він буде визначатися менеджерами комплексно в залежності від його розмірів, місії, ринкової ситуації і багато чого іншого. Головне полягає в тому, що питання забезпечення економічної безпеки у процесі стратегічного управління повинні вирішуватись постійно з урахуванням процесів, що відбуваються у внутрішньому і зовнішньому середовищі організації.

Таким чином, в умовах світової економічної кризи успішна діяльність підприємства залежить від рівня стратегічного управління. Добре розроблена,

ефективна стратегія економічної безпеки дозволяє вчасно виявляти небезпеки, загрози та ризики й вживати адекватні заходи щодо протидії їм. Вона є невід'ємною складовою частиною, основою всієї діяльності щодо забезпечення економічної безпеки організації, дозволяє створити ефективну комплексну систему безпеки та протистояти сучасним небезпекам, загрозам та ризикам.

Перелік джерел посилання

1. Стратегія та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки: колект. монографія / Чернігів. нац. технол. ун-т; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ільчука В.П. Чернігів: ЧНТУ, 2017. 349 с.

2. Череп А. В., Худолей Л. В. Використання інструментів забезпечення фінансово-економічної безпеки промислових підприємств: монографія; Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя: Запоріж. нац. ун-т, 2018. 221 с.

3. Polozova T.V., Nicola Jennifer John Elia. Enterprise economic security system: theoretical aspects of formation. Економічні та безпекові виклики сучасного бізнес-середовища: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 355-362.

4. Концептуальні засади формування фінансово-економічної безпеки: колект. монографія / [Абакуменко О. І. та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Шкарлета Сергія Миколайовича; Черніг. нац. технол. ун-т. Ніжин: Лук'яненко В.В.: Орхідея, 2015. 440 с.

5. Шкарлет С.М. Теоретичні основи формування економічної безпеки підприємств. *Сіверян. літопис*. 2007. № 4. С. 161-171.

6. Фінансово-економічна безпека: стратегічна аналітика та аудиторський супровід: монографія / ред.: Т. В. Момот; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 340 с.

7. Козаченко Г. В., Рамазанов С. К., Ляшенко О. М., Погорелов Ю. С., Пшик Б. І. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія [у 3 т.]. Т. 3. Луганськ: Промдрук, 2014. 336 с.

Наукове видання

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ: ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Колективна монографія

За загальною редакцією

доктора економічних наук, професора Т.В. Полозової

доктора економічних наук, професора І.В. Колупаєвої

кандидата економічних наук, доцента О.В. Мурзабулатової

Підп. до друку 19.11.21. Формат 60x84 1/16. Умов. друк. арк. 17,2.
Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 24800170000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73